

บทที่ 1

บทนำ

หวาย (rattan) เป็นทรัพยากรธรรมชาติจากป่าที่มีคุณค่ารองจากไม้ซุง หวายสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้นานัปการทั้งในระดับชาวบ้านและในระดับอุตสาหกรรม ในระดับชาวบ้านมีการนำมาใช้ ประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ เช่น ยอด และหน่อใช้ประกอบอาหาร ใบใช้มุงหลังคา ผลนิยมนำมาดองรับประทาน ลำต้นใช้ทำภาชนะ เครื่องเรือน การผูกมัด ทำสะพาน ตลอดจนการก่อสร้างบ้านเรือน ในระดับอุตสาหกรรมใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ ปัจจุบันมีการนำหวายมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง โดยผลิตเป็นวัตถุดิบสำเร็จรูปในลักษณะต่างๆกันเพื่อจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ ทำรายได้ให้กับประเทศปีละหลายล้านบาท และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี หวายชนิดสำคัญที่ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ในประเทศไทย คือหวายโป่ง (*Calamus latifolius*) และหวายกำพวน (*Calamus longisetus*) ในปี พ.ศ. 2540 ไทยส่งผลผลิตหวายออกเป็นมูลค่า 201,529 บาท (กรมป่าไม้, 2540) ในขณะที่ปริมาณหวายที่นำออกจากป่าภายในประเทศไม่เพียงพอับความต้องการสำหรับการใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องเรือน จากการศึกษาเกี่ยวกับปริมาณหวายที่นำออกจากป่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 พบว่ามีปริมาณลดลงอย่างรวดเร็ว ในขณะที่การนำเข้าวัตถุดิบหวายจากภายนอกประเทศมีเพิ่มมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2539 ประเทศไทยมีการนำเข้าหวายจากต่างประเทศเป็นมูลค่า 115,251,265 บาท สถานการณ์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นเกือบทุกแห่งที่เป็นแหล่งหวายตามธรรมชาติ ถึงกับมีการวิจารณ์กันว่าหวายจะหมดจากป่าในเวลาอันใกล้ หากยังมีการตัดหวายโดยปราศจากการจัดการที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหวายที่ดีและค่อนข้างมีค่าทางเศรษฐกิจซึ่งมีเหลืออยู่ในป่าในปริมาณน้อยมาก (อิศรา, 2529) วิธีการที่จะสามารถแก้ไขปัญหาคาดแคลนหวายดังกล่าว คือการปลูกสวนป่าหวายขึ้นทดแทน (สฤติย์, 2529) ในประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ประสบผลสำเร็จในการปลูกสร้างสวนป่าหวายแล้ว

ดังนั้นเพื่อเพิ่มจำนวนหวายในประเทศไทยและลดการนำเข้าหวายจากต่างประเทศที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจึงจำเป็นต้องหาทางเพิ่มผลผลิตหวายในประเทศให้เพียงพอ แต่ปัญหาสำคัญที่มีผลอย่างยิ่งต่อการเพิ่มจำนวนประชากรหวายคือการหาต้นพันธุ์ที่จะใช้ปลูก โดยธรรมชาติหวายมีการขยายพันธุ์โดยการใช้เมล็ดและหน่อ แต่มีข้อจำกัดคือผลผลิตเมล็ดหวายในแต่ละปีไม่สม่ำเสมอบางปีผลผลิตเมล็ดมากบางปีผลผลิตเมล็ดน้อย และเมล็ดหวายแต่ละชนิดมีการงอกผันแปรแตกต่างกัน มีเปอร์เซ็นต์การงอกต่ำ และเปอร์เซ็นต์การงอกจะลดลงอย่างรวดเร็วถ้าเก็บเมล็ดหวายไว้เกิน 1 สัปดาห์ (ถนอม, 2522) ส่วนการขยายพันธุ์โดยใช้หน่อมีอัตราการเพิ่มในปริมาณน้อย (Aziah, 1987) และในหวายบางชนิดที่มีลำต้นเดียวจะขยายพันธุ์โดยการแยกหน่อไม่ได้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นความ

สนใจในการเก็บรักษาเมล็ด โดยศึกษาวิธีการที่เหมาะสมในการเก็บรักษาเมล็ดหว่ายโป่งให้คงความมีชีวิตยาวนาน และการเพิ่มประสิทธิภาพในการงอกของเมล็ดโดยการศึกษาวิธีการปฏิบัติต่อเมล็ดก่อนเพาะที่เหมาะสม อันจะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการผลิตกล้าหว่ายสำหรับการปลูกสร้างสวนป่าเพราะจะช่วยลดการสูญเสียเมล็ดหว่ายจากการเพาะ และสามารถเก็บเมล็ดไว้ใช้ในยามต้องการ

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการเก็บรักษาเมล็ดหว่ายโป่ง
- 2 เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติต่อเมล็ดหว่ายโป่งก่อนเพาะ
- 3 เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการทดสอบความมีชีวิตของเมล็ดหว่ายโป่ง
- 4 เพื่อนำผลไปใช้ในการเตรียมกล้าหว่ายสำหรับการปลูกสร้างสวนป่า

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 1 ได้วิธีการที่เหมาะสมในการเก็บรักษาเมล็ดหว่ายโป่ง ให้คงความมีชีวิตยาวนานมีเปอร์เซ็นต์การงอกสูง
- 2 ได้วิธีการที่เหมาะสมในการปฏิบัติต่อเมล็ดหว่ายโป่งก่อนเพาะ เพื่อย่นระยะเวลา และเพิ่มประสิทธิภาพในการงอก
- 3 ได้วิธีที่เหมาะสมในการทดสอบความมีชีวิตของเมล็ดหว่ายโป่ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย